

በአሮምኛ ግእዝ ፊደላትን ስለመጠቀም ተገቢነት

በአብርሃም ቀጅላ

ዋሽንግተን ዲሲ

ለዚህ ጽሑፍ ማክንያት የሆነኝ በመምህር ልዑላቃል አካሉ ከኢትዮጵያ ቋንቋዎች አንዱ የሆነው

አሮምኛ ቋንቋ መጻፍ ያለበት በግእዝ ፊደል ወይስ በላቲን ፊደል? (ከኢትዮጵያዊ ማንነት አንጻር ለውይይት መነሻ እንዲሆን የቀረበ) በሚል ርዕስ የቀረበው ጽሁፍ ነው።

የግእዝ ፊደላት እንዲተው ሆነ የላቲን ፊደላት መጠቀም አመጣጡ፣ አነሳሱና መቼቱንና ከአወሳሰኑ በዝርዝር ከማየታችን በፊት እስኪ በዚያን ጊዜ የነበረውን ተጭባጭና ነባራዊ ሁኔታ ለሙሉ ግናዛቤ ይረዳን ዘንድ አስቀድመን እንመለከት። የ1984 ዓ/ም የክልሎች አዋጅ ከመውጣቱ

ጥቂት ዓመታት ቀደም ሲል በ1981 ዓ/ም/1982 ዓ/ም/ 1983 ዓ/ም በዓለም አቀፍ ደረጃ በተፈጠረው የሶሻሊስት ካምፕ በተለይም የሶቤት ሶሻሊስት ሪፐብሊክ መበተን ውጤት በኢትዮጵያ የሶሻሊስት መንግሥት ነኝ ይል የነበረውን የደርግ መንግሥት ሳላዳከመው በተቃራኒው በካፒታሊስት እና አረብ አገሮች የሚረዱት የተገንጣይ ሻቢያና ሌሎች መሰሎች ከመጠናከራቸውም በተጨማሪ 1ኛ/ ኢትዮጵያን እንደ አንድ አገር እንዳትቀጥል ወይም ለማፍረስ፣ ኢትዮጵያዊነትን ለማዳከም መጀመሪያ አገሪቱን በብሔር በብሔር ልዩነት አስታኮ ዝላቂም ሆነ ጊዜያዊ ቅራኔ መፍጠር፤ 2ኛ/ የሁሉም ብሔር ብሔረሰቦች መንግሥት የነበረውን ደርግን የአንድ ብሔረሰብነት የአማራ ብቻ መንግሥት አስመስሎ በዚህም አማራን ማስጠላት፣ ከሌሎች ብሔረ ሰቦችም ጋር ማጣላት ብሎም ማማታት፤ 3ኛ/ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የሕዝቦች አብሮነት ወግ አጥባቂ ስለሆነች እሁንም በተጓዳኝ ሂደት አብሮ ማዳከም የሚለውን ፍልስፍናቸውን ያርምዱ ነበር። በዚህም መሠረት ወደፊት የእነሱን የመገንጠል ሀሳብ የሚደግፍና የሚያራምድ፣ በዚያውም እግር መንገዱም ያለውን መንግሥት ለማዳከምና ለማሸነፍ የሚረዳና የሚግዝ እንደ አ.ነ.ግ እና አቦ ኢስላሚያ የመሳሰሉትን ላይ ላዩን በጸረ ደርግ ተቃዋሚነት በማስመሰል ሽፋን ጸረ ኢትዮጵያዊነትና የመገንጠል ሀሳብ እንዲያራምዱ አድርገው ነበር። እንዲያውም ወደ በስተኋላው 1983/84 ዓ/ም ለኢትዮጵያውይን የ100 ዓመት የቤት ሥራና ጣጣ ስጥተናቸዋል በማለት የኤርትራው ፕሬዝዳንት ኢሳይያስ አፈወርቂ በአደባባይ እንደ ዘበቱ በይፋ ይታወቃል።

ይህ ከላይ የተጠቀሰው ተገንጣይ የመፍጠሩና የማገዙ ሁኔታውያን በኩል ከ1982 ዓ/ም ጀምሮ ማለትም ኢ ህ አ ዴ ግ ተመሥርቶ ኅብረ ብሄራዊ ቅርጥ በመያዙ ምክንያት አለዘበት እንዲያውም እስከጥቅምት ትቶት እንደነበረ በልጽ ታይቷል።

የደርግ መንግሥት ገና በሥልጣን ላይ ሳለና ከመውደቁ ቀደም ሲል በሻቢያ የጦር አዝማችነት እና የጦር ጠቅላይ መሪነት የአሮም ነጻ አውጭ ግንባርና የአቦኢስላሚያ በኢትዮጵያዊነት ያምናሉ ኢትዮጵያዊነትን ይጠብቃሉ ያከራሉ የሚላቸውን ብሔር ብሔረ ሰቦች በጅምላ ይልቁንም አማራን እንዲሁም ክርስቲያን የሆነውን አሮም ጨምሮ በምዕራብ በኩል በአሰራ፣ በምስራቅ በኩል በወምበራ አውራጃዎች ሲገድልና ቤተ ክርስቲያን መስጊድ ሲያቃጥል እንደ ነበር የታሪክ ሀቅ ነው።

ኢ ህ ዴ ግ አዲስ አበባ ከመጣቱ በፊት ማለትም ከግንቦት 12 ቀን 1983 ጀምሮና በኋላም ለተወሰኑ ወራቶች በጊዜው ማንኛውም የመንግሥት መዋቅር ወታደራዊም እንዲሁም ማንኛውም የሲቪል

ድርጅቶችና መስሪያቤቶች የልማት ድርጅቶች በተለይም የፖለቲካ ነክ ሕዝባዊ ድርጅቶችና ማኅበራት ሁሉ ፍርክስክሳቸው የወጣ ከመሆኑም በስተቀር ሕገወጥ ዘረፋና ወንጀል ሥጋትና ፍርሀት የነገሰ በመሆኑ እነ ደራሲ ማሞ ውድነህና ሌሎችም የአገር ሽማግሌዎች በየቤተ ክርስቲያኑ በተለይም በአዲስ አበባ ውስጥ ትልቁና ጥንታዊው የካ ሚካኤል ምህላ አስይዘው ሕዝቡን እግዚአ የሚያስገኙበት ጊዜ ነበር።

እንግዲህ ይህ እንዲ እየሆነ ሳለ የደርግ መንግሥት በመውደቁና ወያኔም አዲስ አበባ ሲገባ የሻቢያ በርካታ የጦር የጸጥታ ደህንነት ካድሬዎች ኢትዮጵያን የመበታተን አላማቸውን እንዳነገቡ ሲገቡ ሻቢያዎች የሚረዱትና ኢትዮጵያን የመገንጠል አላማ ያስያዙት እና ያስታጠቁት አነጻጻፍ አብሮ ገብቷል። በዚህ ህግ ሥርአት መንግሥት በሌለበት ጊዜ ከወር በኋላ ሰኔ 24 ቀን 1983 ዓ/ም ህግ ቢኖርም ያልተጠናከረበት የትኛው ማንኛው ገዥና አስተዳዳሪ መሆኑ በወጥ ባልተለየበት ጊዜና ሻቢያ በራሱ መንግሥታዊነት ለኢትዮጵያ መስሪያቤቶች መሸም መሸር እና በአዲስ አበባና በመላው ኢትዮጵያ ማሰር መሰወር የት እንደደረሰ ሳይታወቅ ደብዛውን ማጥፋት፣ የተለያዩ የኢትዮጵያን ሀብትና ንብረት በጨለማ በመጫን ከወንጀ ከመተሀራ ስኳር ፋብሪካዎች ከደብረ ብርሃን ብርድልብስ ፋብሪካ ሙሉ ጭነት የተጫኑ ተሳቢ መኪናዎች ከነጭነታቸው መውሰድ ብርቅእና ድንቅ የኢትዮጵያ ታሪክ ቅርሶችን እንደ ራስ አሉላ ጎራዴ የመሰለትን ወደ ኤርትራ ማጋዘ ሲያካሂድ በበኩሉ አ ነ ግ ከጫፍ ጫፍ ከዳር እስከ ዳር ዘረኝነትን ጠባብነትንና ጥላቻን በመንዛት በተለያዩ አካባቢዎች የ150 ኪሎ ሜትር በማይሞላ ጎዳና ለምሳሌ ከሻቪመኔ ዘዋይ አዲስ አበባ ከ10 ኪሎዎች በላይ በማቆም ሕዝቡ ላይ መከራ የወረደበት በራሱ ሠራዊት የተለያዩ ኢትዮጵያዊነትን የሚምኑ የሌሎች ብሄራትን እና የአሮም ክርስቲያኖችንም ጭምር በስፋት ይገድልና ያፈናቅል የነበረበት ጊዜ መሆኑ ያታወቃል።

ለዚህም በ1983 ዓ/ም ሐምሌ 19 ቀን ከሀረር ድሬድዋ የቀልቢ ገብርኤልን አክብሮ ተመላሽ ከ300 አውቶብስ በላይ ተሳፋሪ መታገትና መንገሳታት በከፊልም መቀማት መዘረፍ ማካሄዱ ይታወቃል። በድሬድዋ የተለያዩ ለዘመናት በድሬ ልዩ መፈቃቀር አብረው የኖሩ የአሮም፣ የሱማሌ፣ የአማራ፣ የጉራጌ፣ የአደሬ፣ ጉረቤታዎች፣ በአነግ ዘረኛ ቅስቀሳ ምክንያት የደረሰባቸው መከራ ይታወሳል።

በዚህ ጊዜ በአገራችን ቀደም ሲል የተደረጉ የሕዝብ መብት አፈናቃዎች ጭቆናዎች የነበሩ የኢኮኖሚ ድቀት የመሰሉት ሁሉ ለዘመናት ተጠራቅመው በፈጠሩት ግንፈላ ቁጣ ስሜታዊነት ግብታዊነት ማዕበል በተጨማሪ የፖለቲካ ግለትና ትኩሳት የፈጠራቸው ተጻራሪ ልዩነቶች ማለትም ለአብነት ያህል፡-

ኤርትራ የኢትዮጵያ ቅኝ ግዛት ናት የኤርትራ እና የኢትዮጵያ ሕዝቦች በዘር በቋንቋ በባህል በስነ ልቡና በመልክ በተክለ ሰውነት

አቋም ፈጽሞ አይመሳሰሉም አይገናኙም

ኢትዮጵያ የ100 ዓመታት ታሪክ ብቻ ነው ያላት ኢትዮጵያ በታሪካ አንድም ጦርነት አሸንፋ አታውቅም

የባንዲራ ጉዳይ

የወደቦች ባለሙበትነት ጉዳይ በተለይ የአሰብ ወደብ ይዞታና ሙበትነት በአጠቃላይ ሕዝቡ በሙሉ እና በይብልጥም በተለይ ምሁራንን ግራ አጋብተውና አደናብረው የነበረበት ወቅት ሲሆን በሌላ በኩል አዲስ የወጡ የተፈጠሩ ፍልስፋናዎች የፖለቲካ አመለካከቶች የመገንጠል ጥያቄዎች ያልተለመዱ ያማይታወቁ በመሆናቸው ያለአግባብ ተነግጥለው ከነባራዊ ተጨባጭ መርህና ሕግ ውጭ ፈጽሞ በሚያሳፍር አይነት ወርዶና ዘግጦ የጎኝም ፈለገ ዮርዳኖስ (አባይ ወንዝ) አማራ ከሌላው አማራ ነጻ አውጭ በደቡብም እንዲሁ ከአናሳ ብሄረሰቦች ውስጥም የተወሰኑ ቤተ ዘመዶች ጎሳዎች ነጻ አውጭ ተብለው የመገነጣጠል አባዜ ናኝቶ የነበረበት አደገኛና አጥፊ ጊዜ እንደ ነበር የታየው።

እንደገናም ለሀገሪቱ አዲስ የሆነውን የዲሞክራሲ ሙበት ትርጉም በማዛባት ፒያሳ መሀል ሜዳ ላይ መጻዳዳት የዲሞክራሲ ሙበቱ ነው የሚባልበት ጊዜ፤ መንገዱን ጎዳናውን ሁሉ ስቅ ደርድሮ መተላለፊያ ማሳጣት የሰባአዊና ዲሞክራሳዊ ሙበቱ ነው የሚባልበት ጊዜ የሚያሰኝ ፤ ባላተገባ ጉዳይና ነገር ሁሉ መጨቆኛና ሥራ መፍታት ወዘተ የዲሞክራሲ ሙበቱ ነው የሚያስብልበት ስርዓት የለሽ የፖለቲካ እብደትና ስካር በሀገሪቱ ሙሉ የነገሰበት ጊዜ ነበር። ማንኛውም የመንደር የመንደር ቀማኛ ወርባላ ማንኛውንም ሀብታም ከበርቴ የተመደበበትን ብር መጠን እንዲያስገባ በቁራጭ ጽሁፍ የሚያዘበት ጊዜ ነበር።

መንገዱ ሁሉ በሽፍታና በቀማኛ ተሞልቶ ከአዲስ አበባ የተወሰኑ ጥቂት ኪሎ ሜትሮች ለመጓዝ በጭንቅና በአጀብ የሚኬድ የነበረበት ጊዜ ነበር። በድሬደዋ በሶዶ በመሳሰሉት በጠቅላላው ሀገሪቱ የተለያዩ በርካታ ቦታዎች የተነሱ ግጭቶችና በተለይ አነግ በሀረር በአሩሲ በጠቅላላው ሀገሪቱ የሚደርገው የጀምላ ጭፍጨፋ በአጥጋቢ ደረጃ ለመቆጣጠር አቅም ያልዳበረበትና ያልጠነከረበት ወቅትና ጊዜ ከመሆኑም በላይ ባማንኛውም የኢትዮጵያ የዘመናት ታሪክ ውስጥና የሀገር መከላከል ትግል ጊዜያት ሁሉ እንደዚህ እንደ 1983 ዓ/ም እስከ ግንቦት 1985 ዓ/ም ድረስ እንደ ነበረውና እንደ ታየው የኢትዮጵያ አገር መቦታተን እና ሥጋት ፍራቻ ፈጽሞ መያዣ መጨበጫ ያልነበረው ጊዜ ታይቶም ተሰምቶም አይታወቅም። ከስኔው 1983 ዓ/ም ሰኔ 24 ኮንፈረንስ ከተመሰረተው የሽግግር መንግሥት ቻርተር በማስለጠቅ ስድስት ወር ባልሞላ ጊዜ አዋጅ ቁጥር 7 /1984 ዓ/ም ታኅሣስ ቋንቋ ላይ የተመሰረተ የክልሎች መንግስታት መመሥረቻ አዋጅ በመውጣቱና ይህንን በስራ ላይ ለማዋል በሚደረገው ሂደት ላይ ከአዋጁ ቀደም ሲል ከስኔው 1983 ዓ/ም ቻርተር መነሻ በተቋቋመው የሀድያ ና የጉራጌ ተደማጭ ምሁር የነበሩት ክቡር የተከበሩ ደክተር ኃይሌ ወልደ ሚካኤል በጊዜው የክልል የክልል ሰባት የሀድያ የከምባታ የጉራጌ እና የም የቋንቋዎች መገልገያ ፊደል የግእዝ ፊደል እንዲሆን፤ እንዲሁም ከየቋንቋው በተጓዳኝ የትምህርት መስጫ ቋንቋው የሀገሪቱ የመግባባት ቋንቋ አማርኛ እንዲሆን ታግለው ጥገኛ ኋላቀር በመባል እየተሰደቡም እየተዋረዱም ችለው ታግሰው በማስወሰናቸው እስከ አሁንም የጉራጌ ሕዝብ የሀገሪቱ ማዕከላዊ ቋንቋ በሆነው ይገለገላል። ትልቅ ማስተዋልና ብልህነት ስለ ፈጸሙ በሕዝቡ እንደ ተመሰገኑ ይኖራሉ።

የሀድያ እና ካምባታን በተመለከተ በጊዜው የተወካዮች ምክር ቤት የነበሩት የሽግግር መንግሥት የትምህርት ምክትል ምክትል ምክትል የነበሩት ዶ/ር በየን ጴጥሮስ የኢሕዴድ ቀንደኛ መሪ አባልና ትምህርት ምክትል ምክትል ምክትል ምክትል የሆኑት ጉደኛዋ ወይዘሮ ገነት ዘውዴን፤ ጫና በመገመት ዝምታን በርጠዋል። በተጨማሪም የካምባታም በተመለከተ አቶተስፋዬ ሀብሳ የተባሉት የሽግግር መንግሥት ዋና ጸሀፊ እንደ ዚሁ ዝምታን መርጠዋል። ሁኖም ከተወሰኑ ዓመታት በኋላ ቅጭብለው የሰቀሉትን ቁመው ማውረድ ያቅታል እንደ ተባለው ታግለው እንዳቃታቸው አሁንም አለ። ሌላው የክልሉ ምሁር ፕሮፌሰር ላጲሶ ድሌቦ በጊዜው በመቃወማቸው ተሰድበውና ጥገኛ ተብለው እስከ አሁንም መድረክና ፊት ተነስቷቸው ይገኛሉ። ሌሎች በዚያን ጊዜና በበስተኋላው ጀምሮ በየም፣ በደርዘ፣ በጋሞጎፋ ብሄሮችም የቋንቋቸው ፊደል በግእዝ ፊደል እንዲሆንላቸው በቋንቋቸውም በተጓዳኝ የአገሪቱ የሁሉም የመግባባቢያ ቋንቋ የትምህርት መገልገያ መስጫ ቋንቋ እንዲሆንላቸው እስከ ዛሬና አሁንም በፈደዴጌሽን ምክር ቤት በጠቅላይ ጽ/ቤት እየታገሉ ያሉ መሆናቸው ሲታወቅ አንዳንዶቹ ቢቻግራቸው በፌድራል ፍርድ ቤቶች ክስ መሰርተው እየታገሉ ይገኛሉ። ከዚህም በስተቀር በሀገሪቱ ውስጥ በሁሉ

1 ወ/ሮ ገነት ዘውዴ በኢትዮጵያ አፍራሽታቸው በአንደኛ ደረጃ የሚታወቁና በሕዝቡም የዲት ጉዲት ተብለው የሚጠሩ ከሁሉ የከፋ የኢትዮጵያ ጠላት ከመሆናቸው በላይ የግእዝ ፊደል በላቲን ፊደል እንዲተካ ካደረጉት ሰወች አንድዋ ግምባር ቀደም መሪ ናቸው።

ትላልቅና ትናናንሽ ከተሞች በአዳማ (ናዝሬት) ወዘተ ከዛን ጊዜ ጀምሮ እስከ ዛሬ ድረስ በተደጋጋሚ ሕዝባዊ ጥያቄና ሰልፍ እያቀረቡ አሉ። ከዚህ ላይ ሳይጠቀስ የማይታለፈው በሀገሪቱ

የሁሉ መግባባት ቋንቋ በሚጠቀሙ ክልሎች ማለትም፡-

በአዲስ አበባ ክልል በድሬደዋ ክልል በጉራጌ ክልል በቤንሻንጉል ክልል አምስትኛ በአፋር ክልል የትምህርት ቢሮዎች የተዘጋጁ የትምህርት መጻሕፍት ዋጋ 2 ብር ባቻ የሆነ፤ ለምሳሌ የአራተኛ ክፍል ሳይንስ መጽሀፍ በሌሎች ክልል (በላቲን ፊደል በሚጠቀሙ) እስከ 150ብር የሚሸጥ ብርቅ ነገር እንደሆነ ይታወቃል። እንግዲህ እንደዚህ ከዚህ እንዳየነው የነገሮች ማያዣ መጨበጫ ጠፍቶ መላቅጡ በጠፋበት አሸሽጋሪ ወቅት ላይ የአዋጅ ቁጥር ሰባትን መሠረት አድርጎ የዘውግ ክልሎቹ በቋንቋቸው ለመገልገል ሲጀምሩ አስቀድሞ በአገሪቱ ሁሉ ሲያገለግል የነበረውን የግእዝ ፊደል በምልአትና በተብራራ ገላጭነቱ፡-

- 1ኛ) በ1967 ዓ/ም ከ15 በላይ በሆኑ በተለያዩ ብሄር ብሄረሰቦች እና ቋንቋ የመሬት አዋጅን ፈትፍቶና ቁልጭ አድርጎ የገለጸ፤
- 2ኛ) የኢትዮጵያን የመሠረተ ትምህርት ከ25 በላይ ብሄርና ብሔረ ሰቦች ቋንቋዎች በጥራት ይሰጥበት የነበረ፤
- 3ኛ) የኢትዮጵያ ሕዝባዊ ሪፐብሊክ መንግሥት ሕገመንግሥት በበርካታ በአብዛኛው ከ45 በላይ ብሄሮችና ብሄረሰቦች ቋንቋ የተገለጠበት፤
- 4ኛ) «የበሪሳ» ታላቁ የአሮምኛ ጋዜጣ በየአለቱ ለዘመናት በበርካታ ቁጥሮች ሲሰራጩበት የነበረ፤
- 5ኛ) በ16ኛው ወይም በ17ኛ ክፍለዘመን የቅዱስ ቁርዓን የተጻፈበት፤
- 6ኛ) በ18ኛ መቶ ክፍለዘመን ከዛሬ 200 ዓመታት በፊት የአሮምኛ መጽሐፍ ቅዱስ የታተመበት ፤
- 7ኛ) በርካታ የክርስትና መዝሙራት የተጻፉበት፤
- 8ኛ) በርካታ የእስልምና ዝክሮች መንዘቶች የተጻፉበት ፊደል ነው።
- 9ኛ) በእነዚህና በመሳሰሉት ብዙዎች ሁሉ ተፈትሾና ተፈትና ብቃቱ የተመሰከረለት ሁኖ ስላለና በተጨማሪም በተለያዩ አገራዊና ዓለማዊ

በከፍተኛ ደረጃ የቋንቋ ምሁራንና የቋንቋ ሳይንቲስቶች በተደረጉ ጥናቶች የግእዝ ፊደል ያለድርብኝ ወይም ያለጥንድ ደባል ፊደል ወይም ያለመንታ ፊደል በነጠላው ድምጽ ባለቤትነት በሚገባ የሚያገለግል ጥናታዊ ፊደል መሆኑ ተረጋግጧል።

እውቁ ኢትዮጵያዊ የቴክኖሎጂ ሳይንቲስትና አርበኛ ዶ/ር አበራ ሞላ ከዛሬ 30 ዓመታት በፊት ማለትም ኢ ህ ዴ ግ አገሪቱን ከመቆጣጠሩ በፊት በተለምዶ የግዕዝ ፊደል ተብሎ የሚጠራውን የኢትዮጵያውያን ሁሉ ፊደል በኮምፒተር እንዲጻፍ በመፍጠርና በዩኒኮድ በማስገባት በአለም አቀፍ ደረጃ እንዲመዘገብ አድርገዋል። የአፋን ኦሮሞ የግዕዝ ፊደልና ሌሎችም ቋንቋዎች በብቃትና በምልክት እንዲያገለግሉ በማድረግና የዩናይትድ እስቴትስ የፈጠራ ባለሙያነትና ባለቤትነት አግኝተዋል። "ዘ ኩክ ብራውን ፎክስ ጃምፕስ አቮር ዘ ሌይዚ ዶግ።" የሚለውን አረፍተ ነገር ላቲን በ36 ቀለሞችና በቁቤ በ45 ቀለሞች ከመከተብ ይልቅ በግዕዝ ፊደል በ24 ቀለሞች መከተብ እንደሚሻል በሳይንሳዊና የተለያዩ መስፈርት አሳይተዋል። የኢትዮጵያ መንግስት የሥራና የመግባቢያ ቋንቋ የሆነው አማርኛ በአሜሪካና እስራኤል ኢትዮጵያውያን በብዛት በሚገኙበት ከተሞች ሁሉ የሳቸው ፈጠራ ዋና ቁልፍ መስፈርት ማሟያ ሆኖ የጽሁፍና የስራ ቋንቋ ሆኗል። ከዚያም በላይ በተለይ በሸርጂኒያ አሌክሳንድሪያ ደግሞ የትምህርት ቤት መምከሪያ ቋንቋ እንዲሆን አስችለዋል። በበርካታ ሚሊዮን ኢትዮጵያዊያን በኮምፒተርና በአይሬን በእጅ ስልጠናቸው ከመጠቀማቸውም በላይ እድሜና ጤና ለዶ/ር አበራ ሞላ ይህ ጽሁፍም የተጻፈው በሳቸው ግኝት በሆነው ፊደልና መከተቢያ ነው። ዶክተሩም የግዕዝን ፊደል ለአሮሚፋ በመጠቀም ቋንቋው ከአማርኛ ጋር ተጓዳኝ የኢትዮጵያ የስራ አገራዊ ቋንቋ እንዲሆን ምክረ ኃሳብ በቃለምልልሶቻቸውም አቅርበዋል።

በሌላ በኩልም በህትመት ጎንዮሽ ጉዳይም በላቲን ፊደል ተጠቅሞ ሲታተም 300 ገጾች የሚፈጅ መጽሐፍ በግእዝ ፊደል ሲታተም 100 ገጽ ብቻ እንደሚፈጅ በናሙና ጎጽጽር ጥናቶች በተጨማሪም የመጻፍቶቹን ህትመቶች አቅርበው አሳይተዋል።

1ኛ/ በመሰረቱ ከነበሩን ጠላቶች ሁሉ በላይ የሕዝቦችን እና የአገራችን ጠላት በሆነው ሻብያ በዋናነት በተጨማሪም በምስራቅ በቀድሞው ትልቋን ሱማሌያን በእርሷ አቀንቃኞች የሚደገፍና የሚመራው የአሮሞ ነጻነት ግንባር (አ ነ ግ) ስም የሚንቀሳቀሱ ቡድኖች፤

2ኛ/ ሻብያ በሚረዳውና የሱማሌ መንግሥት ታላቋን ሱማሌ ለመፍጠር ከኢትዮጵያ ምስራቅ ግዛት ሕዝቦችንና አገራችንን ቆርጦና ገንጥሎ ለመውሰድ ፈጥሮ በሚደግፈው የአጋዴን ነጻ አውጭ የተባለው ድርጅት፤ በነገራችን ላይ የዚህ ድርጅት መሪዎች የሱማሌ ዜግነት ያላቸውና የሲያድ ባሬ መንግሥት ከፍተኛ ወታደራዊና የሲብል ባለሥልጣኖች ምስራቅ ኢትዮጵያን እስከ ናዝሬት (አዳማ) ድረስ ለመውሰድና ከሱማሌ ለመደረብ የሚንቀሳቀሱ የነበሩ ናቸው።

3ኛ/ በሻብያና በአጋዴን ነጻ አውጭ እንዲሁም በሱማሌ መንግሥት ይረዳ የነበረው በምስራቅ ደጋ ክልል አካባቢ ሲንቀሳቀስ የነበረው አቦ ኢስላምያ (ጃራ) የተባለ ወግ አክራሪ ድርጅት አማካኝነትና አባሪ ተባባሪ በመሆን በነዙት ጸረ-አገራዊነት እና ጸረ አብርካት ጥቂት የአነግ ማዕከላዊ ኮሚቴ በወሰዱት የጥላቻ አቋም ግእዝ ፊደል በላቲን ፊደል እንዲለወጥ ሁኗል። ይህም ሲሆን፡-

በጊዜው የአነግ አመራሮች አንድ ሁለት ግለሰቦች በነበረው የግእዝ ፊደል እንዲቀጥል ያቀረቡ ሲሆን ምንም ተደማጭነት ያላገኙ መሆኑ በጊዜው ይወሳ ነበር። በሌላ በኩል ነበር ታዋቂ ተደማጭ የሆኑና ምራቅ የዋጡ የአረም ተወላጆች እነ ጃጋማ ኪሎ፣ ዋቆ ጉቶና፣ የመቶ አለቃ ግርማ ወልደ ጊዮርጊስ (የሶዶ ጅዳ ድርጅት መስራች) የኢትዮጵያ ትምህርት ካሪኩለም ውስጥ የነበሩ የአሮሞ ምሁራን የበሬሳ ዋና አዘጋጅ የነበሩ አቶ ኢብራሂም ከሜጫና ቱላማ ነባር አንጋፋ አባላት በግልጽ በህብረትም በተናጠልም ተቃውሞ በማቅረባቸው እነዚህንና ከፊሎቹን የኢ ሠ ፓ አባላትና የኢሠፓ ገዝዚዎች ናቸው ያረጁ ያፈጁ ናቸው በማለት ሲያጠገቡ ነበር። በነገራችን ላይ አንዳችውም እንኳን የኢሠፓ አባል ያላሆኑና የደርግ ደጋፊ እንኳን ያልነበሩ መሆናቸው የተረጋገጠ ሆኖ ነበር። እኝህመቶ አለቃ ግርማ (በኋላ ፕሬዝዳንት) ግርማ ወልደ ጊዮርጊስ በዚህ ዘመን አመጣሽ የፖለቲካ ጣጣ ውስጥ ማንኛውም የፖለቲካ ቡድን ተቃዋሚንም ጨምሮ ላማንሳት የሚፈራቸውን መዘዝ ጎታችና ሳቢ የሆኑ አይነኬ ጉዳዮችን በመቃወም ውሳኔና ፍትህ በመስጠት ከማንም ግለሰብ ወይም ቡድን በላይ የሚደነቁና የሚመሰገኑ ናቸው። ለማሳያ ያህል 1ኛ ባልጋና ባስፈራው ዘመን በተለይ በ1983 ዓ/ም- ግንቦት 1995 ዓ/ም ባለው ጊዜ ላይ ካላይ በዚህ ጽሁፍ በተደነገገው አይነት ለኢትዮጵያዊ ቋንቋ የላቲን ፊደል መጠቀም ፈጽሞ እንደሚገባ ተቃውሟቸውንና ምክራቸውን አሰምተዋል። 2ኛ የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን (ኢ/አ/ቤ/ክ) ፓትርያርክ የነበሩት አቡነ መርቆሬዎስ ኢሕዴግ በገባ ጊዜ በ1983 ዓ/ም ከሀገር ተሰድደው ወጥተው በምትካቸው፣ በሳይወት እያሉ ፓትርያርክ ስለተሾመባቸው በዘመናት ሲያወዛግብ ቆይቶ በኋላም ተሻሚው አቡነ ጳውሎስ ስለሞቱ የቀድሞው ፓትርያርክ በመንፈሳዊ ሕጉ መሠረት ከስደት መጥተው በመንበራቸው እንዲቀመጡ የወሰኑ ፍጹም ፍትህዊና ቅን ፈራጅ ናቸው። 3ኛ የኢ/አ/ተ/ቤ/ክ አሁን በቅርቡ በአሮሞኛ ባሳተመችው የቅዳሴ መጻሕፍ ምርቃት ላይ ከግእዝ ፊደል በተጨማሪ የባእድ የላቲን ፊደል መጠቀሟ ትክክል እንዳልሆነ መታረም የሚገባው ጉዳይ መሆኑን በአደባባይ ወቅሰዋል፤ ገስጸዋል።

እስቲ ወደ ርዕስ ነጥባችን እንመለስና የ አ ህ ዴ ድ ን አቋም ስንመለከት፤ በበኩሉ በኢ ህ አ ዴ ግ ውስጥ ያለው የአሮሞ ሕዝቦች ዲሞክራሲያዊ ድርጅት በጊዜው በአነግና በአቦ ኢስላምያ በተረጨበት የድርጅቱ አባሎች የአሮሞ ዝርያ አይደለም፤ የአሮሞ ተወላጆችም አይደሉም፤ ስማቸውን ለውጠው የአረም ስም ያደረጉ ትግራዎችና ወዘተ ናቸው። አሮሞን አይወክሉም፤ የደርግ ወታደሮች የወያኔ ምርኮኞች ናቸው በማለት የድርጅቱን አባላት በሙሉ በየግል ስማቸውን በመጥቀስ ባደረጉት መርዝኛ እና አጥፊ ቅስቀሳና የስም መበከል ሳቢያ እምብዛም ተደማጭነት የሌለው ነበር። ሁኖም

አንዳኖዶች እንደ ዶ/ር ነጋሶ ጊዳዳ ያሉ ወዘተ የተቃውሞ ድምጽ አሰምተው የነበረ ቢሆንም አድማጭ ሰሚ አላገኙም። የአሮሞ ሕዝቦች ዲሞክራሲያዊ ድርጅት በጊዜው ህልውናውን ጠብቆ ለማቆየትና የወደፊት ሕዝባዊ አላማውን ላማሳወቅ ሌት ተቀን ደፋ ቀና የሚልበት አደገኛ ወሳኝ እና ቀውጦ ጊዜ በመሆኑ እና የሻብያ ግፊት በኢሕዴግ ውስጥ ያሉ የሻብያ ሰርጎ ገብ ብድንን ቁጣ መፍራትና የራሱንም ያልጠነከረ አቋም በማገናዘብ ከግምት ውስጥ በማካተት የጊዜውን ተጨባጭ ሁኔታ በማጠቃለል እርጋታን እና ማድፈጥን እንደ ታክቲክ በመጠቀም ቁጥብ የዝምታ አቋም ወስዷል። የኢ ህ ዲ ግ የውስጥ ስውር የሻብያ ቡድን ዋና ተጠሪ የነበረው ተስፋዬ ገብረ አብ የተባለው የአፎይታ እና የማለዳ የኢ ህ ዴ ን የኢ ህ ዲ ግ መጽሐፍቶች አዘጋጅ ዋና የበላይ ተቆጣጣሪ እና ኃላፊ ሹም ከፍተኛውን ሚና እንደ ተጫወተ ይታወቃል፤ ዛሬም በሻብያ ተጠሪነቱ የኢትዮጵያን ብተና ቀጥሎበታል።

አ ህ ዴ ድ በዚያን ጊዜ የነበረውን አቅም ብንመለከት በ1984 ዓ/ም እና በ1985 ዓ/ም የተመሰረተበትን 3ኛ እና 4ኛ ዓመት ለማክበር መስቀል አደባባይ በጠራው ጥሪና በአካሄደው በዓል ሊያሰልፍ የቻለው ሕዝብ በጣም ጥቂት እና የድርጅቱን የተለየ የጎጂሮም የለበሱ ከ60 የማይበልጡ

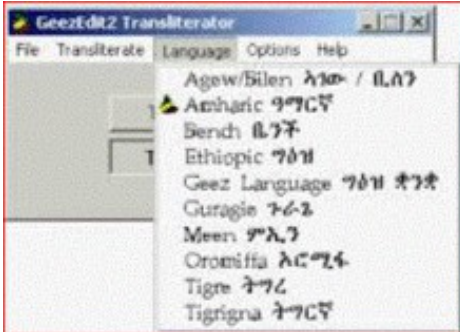

ታርም 2000 ዓመተ ምህረት የሚልን የም ህዳሴ በአል በታላቅ ድምቀት በዓለም አቀፍ ደረጃ መከበሩንና ከዚያ ጀምሮ የኢትዮጵያ ሕዝቦች የተለመደ የተከበረ የወግ አለባበስ የመሳሰሉት ሁሉ ባህሎቻችንን መከበር እየታየ ነው። በሃይማኖትና እምነት በእኩልነት የጥንት የቀድሞ ነባር መከባበራችንና ወንድማማችነታችን ባህላችን ለመመለስ ጥረት ተጀምሯል። ለአርያነትና ለማሳያ በስልጠና የምትገኝ የቅድስት ማርያርያም ቤተ ክርስቲያን በአከራሪ የስልጠና እምነት ተከታዮች ተቃጥላ ሳለ የክልሉ እና የአካባቢው የእስልምና እምነት ተከታዮች ከክርስቲያን ወንድሞቻቸው ጋር በመሆን መዋጮ በማሰባሰብ በመሳተፍ በበርካታ ሚልዮን ብር አሰርተዋል። ይህም ዓለም ሁሉ በዚህ ሽብርተኛ ጊዜ ሲታመስ ሳለ ይህ ፍጹም ከቶ ለዓለም የሚያስደንቅ ትንግርት በመሆኑ በዓለም የሰላምና የአብሮ መኖር የክብር መዝገብ የሚመዘገብ ተአምር ነው። ይህ ነው የኢትዮጵያውያንን ሕዝቦች ነባር ባህላችንና ልምዳችን። የኢትዮጵያ ፊደላት ለአርምኛ አይመጥኑም የሚባለው ሀሰት መሆኑን ለማሳየት የተለያዩ አይነት ሰነዶች እዚችጋ አስቀምጧለሁ። አንደኛው፣ በአጼ ምንሊክ ዘመን የኖሩት የአርምኛ ምሁርና ወንጌላዊ የነበሩት አናሲሞስ ነሲብ ወደ አርምኛ ከተረጎሙት መጫፊ ቁልቁሉ፣ (መጽሃፍ ቅዱስ) ሁለት ገጾች እና በኢትዮጵያ ፊደላት የተጻፈ ጥንታዊ ብራና ናቸው። እንግዲህ አንባቢያን ልብ በሉና መጫፊ ቁልቁሉ የተጻፈው የዛሬ 110 ዓመት ነው። ያኔ ሙሉ መጽሃፍ ቅዱስ በግዕዝ የኢትዮጵያ ፊደላት ሊጻፍ ከቻለ፣ ዛሬ ለምንደነው የማይቻለው? ቀና መንፈስ ከአለ ይቻላል። ለማንኛውም ከ30 ዓመታት በላይ የግእዙ አርሚኒካ ፊደላት ያሉበት የፈለጋቸው ሲጠቀሙባቸው የነበሩ ገበታዎች ሁለት የደከተር አበራ ሥራዎች ማረጋገጫዎችም እነሆ፤-

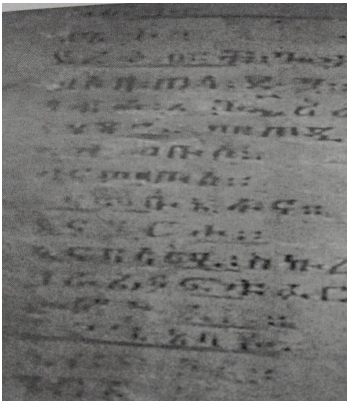
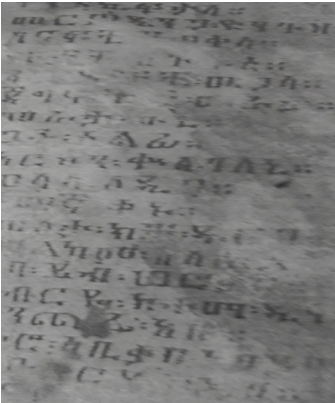

የሞዴት የፊደል ገበታ ምሳሌ

የግዕዝኤዲት የቋንቋዎች መምሪጫ
 ከዶ/ር አበራ ሞላ ውኪፒዲያ <https://am.wikipedia.org/wiki/%E1%8A%A3%E1%89%A0%E1%88%AB%E1%88%9E%E1%88%8B>

ከዚህ በታች የሚታየው ደግሞ በኢትዮጵያዊ ፊደል የተከተበ ጥንታዊ የአርምኛ ብራና ነው።

ታዲያ የአፍሪካ ብቸኛ ጥንታዊ ፊደል የሆነውን የግእዝን ፊደል ጉዳይ አስተውሎ ረጋ ብሎ ለማየት የሰከነ ጊዜ አሁን ነው፤ አል ረ ፊደም።
እላይ ያሰፈርኳቸውን ስእሎች የአገኘሁት ከ ፕሮፌሰር ሰር ፍቅሬ ቶሎሳ ጂግሳ ስለሆነ ሳላመሰግነው አላልፍም።
አብርሃም ቀ ጄላ
(ዋሺንግተን ዲሲ)
Email - asiyyfyared@yahoo.com